ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ବନାମ

ଗୁରୁଦେବ ସିଂହ, ଅଶୋକ କୁମାର

ଅଗଷ୍ଟ 21, 1991

[କେ. ଜଗନ୍ନାଥ ଶେଟ୍ଟୀ, ଭି. ରାମସ୍ୱାମୀ ଏବଂ
ଯୋଗେଶ୍ୱର ଦୟାଲ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ]

ସୀମାବନ୍ଧନ ଅଧିନିୟମ - ଅନୁଚ୍ଛେଦ 113 - ପ୍ରୟୋଗ - ତିନି ବର୍ଷ ପରେ ବେଆଇନ ଭାବେ ବରଖାସ୍ତ ହୋଇଥିବା ଜଣେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚାକିରିରେ ରହିବାର ଘୋଷଣା ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମା - ତମାଦି ହୋଇଥିବା ।

ଲୋକ ସେବା - ବରଖାସ୍ତ - ବେଆଇନ - ଚାକିରିରେ ଜାରି ରହିବାର ଘୋଷଣା ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମା - ଅନୁଚ୍ଛେଦ 113, ସୀମାବନ୍ଧନ ଅଧିନିୟମ ଲାଗୁ ହେବ କି ।

ସୀମାବନ୍ଧନ ଅଧିନିୟମ - ଅନୁଚ୍ଛେଦ 113 - "ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର" – ଏହାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ମକଦ୍ଦମା କେବେ ଦାୟର ହେବା ସୂଚିତ ।

ସି.ଏ. ନଂ. 1852/89 ରେ ଉତ୍ତରଦାତା-ବାଦୀଙ୍କୁ ଜିଲ୍ଲା ଖାଦ୍ୟ ଏବଂ ଯୋଗାଣ ବିଭାଗରେ କାମଚଳା ସବ୍-ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ 29 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 1975 ରୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୁ ଅନୁପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । 1977 ମସିହା ଜାନୁଆରୀ 27 ତାରିଖରେ ତାଙ୍କ ସେବା ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ।

ଚାକିରିରୁ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତର ଆଦେଶ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନୀତି, ଚାକିରିର ନିୟମ ଏବଂ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ବିରୁଦ୍ଧ, ଅସିଦ୍ଧ ଏବଂ ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଥିଲା ଏବଂ ସେ ଚାକିରିରେ ଜାରି ରହିଥିଲେ ବୋଲି ଘୋଷଣା ପାଇଁ 18 ଏପ୍ରିଲ 1984 ରେ ସେ ମାମଲା ଦାୟର କରିଥିଲେ ।

ରାଜ୍ୟ-ଆବେଦନକାରୀ-ପ୍ରତିବାଦୀ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ କାମଚଳା ନିଯୁକ୍ତିର ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ବାଦୀଙ୍କ ସେବା ସମାପ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ମକଦ୍ଦମା ସମୟ ସୀମା ବାହାରେ ଥିଲା ।

ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ଏହି ମକଦ୍ଦମାକୁ ସୀମାବଦ୍ଧତା ଆଧାରରେ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଆବେଦନ ଉପରେ ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତି ଏହି ମକଦ୍ଦମାର ରାୟ ଦେଇ କହିଥିଲେ ଯେ ସମାପ୍ତି ଆଦେଶ ଯଦିଓ ସାଧାରଣ ପ୍ରକୃତିର, ବିନା ତଦନ୍ତରେ ଦଣ୍ଡର ଏକ ମାପକାଠି ଭାବରେ ପାରିତ ହୋଇଥିଲା

ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ତଦନ୍ତ କରି ତାଙ୍କ ଆଚରଣର ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ଦେବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ ଥିଲା ଏବଂ ଯେହେତୁ ସମାପ୍ତି ଆଦେଶ ଅନୁଚିତ ଥିଲା, ତେଣୁ ମକଦ୍ଦମା ସମୟସୀମା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବନ୍ଧ ହୋଇନଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଆଗତ ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଖାରଜ କରି ଦେଇଥିଲେ ଯେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବହିଷ୍କାର ବେଆଇନ, ଅକାମୀ କିମ୍ବା ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଥିଲା କାରଣ ଏହା କୌଣସି ନିୟମ କିମ୍ବା ସେବା ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଂଘନ ଥିଲା, ତେଣୁ ସେବାରେ ଜାରି ରହିବା ଘୋଷଣା ପାଇଁ ମାମଲା ଆଣିବାର କୌଣସି ସୀମାବନ୍ଧନ ନାହିଁ ।

ସି.ଏ. ନଂ. **4772/89** ରେ ଉତ୍ତରଦାତା-ବାଦୀଙ୍କୁ **14** ନଭେମ୍ବର **1977** ରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । **15** ମାର୍ଚ୍ଚ **1979** ରେ, କିଛି ମନ୍ଦ ଆଚରଣ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଯାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହାକୁ **15.6.1979**ରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନ **30.11.1979** ରେ ଖାରଜ ହୋଇଗଲା, ସେ **12.2.1985** ରେ ଏକ ମାମଲା ଆଗତ କରିଥିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର କରିବାର ଆଦେଶ ବେଆଇନ, କ୍ଷମତାତୀତ, ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟ ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅସାମ୍ବିଧାନିକ, ଏବଂ ଚାକିରିରେ ନିରନ୍ତରତାର ଘୋଷଣା କରିବାକୁ ଦାବି କରାଯାଇଥିଲା ।

ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ମକଦ୍ଦମାକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । ବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଗତ କରାଯାଇଥିବା ଆବେଦନକୁ ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତି ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ ନିୟମର ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରି ବାଦୀଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାର କୌଣସି ଆଇନଗତ ପ୍ରଭାବ ନଥିଲା । ଏପରି ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶ ବାଦୀଙ୍କ ଉପରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନୁହେଁ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ସୀମା ଅବଧି ନଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନକୁ ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ ।

ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର ହୋଇଥିବା କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଘୋଷଣା ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମାକୁ ସୀମାବଦ୍ଧତା ପରିଚାଳିତ କରେ କି ନାହିଁ, ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର କୌଣସି ନିୟମ କିମ୍ବା ସେବା ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଂଘନ ହେତୁ ବେଆଇନ, ଅକାମୀ କିମ୍ବା ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଥିଲା କି ନାହିଁ, ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ, ରାଜ୍ୟ-ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ,

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କଲେ: **1.** ଅର୍ଜି ଉପସ୍ଥାପନ ଉପରେ ନ୍ୟାୟାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟ କେବଳ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ଯେ, ଅନୁମାନିତ ତଥ୍ୟ ଉପରେ, ବାଦୀ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ । ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କୁ ଜାଣିବାକୁ ହେବ ଯେ ବାଦୀଙ୍କୁ "ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର" କେବେ ମିଳିଥିଲା । ଯଦି ଏକ ମକଦ୍ଦମା ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରୁଥିବା କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନହୁଏ, ତେବେ ଏହା ଅବଶିଷ୍ଟ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ମଧ୍ୟରେ ଆସିବା ଉଚିତ ।

2. ବାଦୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ସମାପ୍ତିର ଆଦେଶ ତ୍ରୁଟିଯୁକ୍ତ, ବେଆଇନ କିମ୍ବା କ୍ଷମତାତୀତ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ ଏକ ମକଦ୍ଦମା ସୀମା ଅଧିନିୟମର ଅନୁଚ୍ଛେଦ **113** ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ।

3. ଆଦେଶର ଅବୈଧତା ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟଥିତ ପକ୍ଷଙ୍କୁ, ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆଦେଶ ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନୁହେଁ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ ଅଦାଲତକୁ ଯିବାକୁ ପଡିବ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟସୀମା ମଧ୍ୟରେ ସେ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯଦି ବୈଧାନିକ ସମୟସୀମା ସମାପ୍ତ ହୁଏ, ତେବେ ଅଦାଲତ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିବା ଘୋଷଣା ଦେଇପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଯଦି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଅସିଦ୍ଧ କିମ୍ବା ଅତି କ୍ଷମତାତୀତ ହୁଏ, ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାକୁ ଏପରି ଘୋଷଣା କରିବା ଯଥେଷ୍ଟ ଏବଂ ଏହା ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ଭାବରେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଏହାକୁ ବାତିଲ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ବ୍ୟଥିତ ପକ୍ଷ କେବଳ ଏକ ଘୋଷଣା ମାଗିପାରିବେ ଯେ ଏହା ଅସିଦ୍ଧ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଉପରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନୁହେଁ । ଏକ ଘୋଷଣା କେବଳ ବିଦ୍ୟମାନ ପରିସ୍ଥିତି ଘୋଷଣା କରେ, ଏବଂ ଏକ ନୂତନ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ 'ବାତିଲ' କରେ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ତଥାପି, ଏକ ସକ୍ଷମ ସଂସ୍ଥା କିମ୍ବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଏହାକୁ ଅସିଦ୍ଧ କିମ୍ବା ଅକାମୀ ବୋଲି ଘୋଷଣା ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆକ୍ଷେପିତ ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶର ଅତି କମରେ ଅନ୍ତତଃ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ରହିଛି ।

ସ୍ମିଥ୍ ବନାମ ପୂର୍ବ ଏଲୋ ଗ୍ରାମୀଣ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ, **[1956]** ଏ.ସି. **736 769**ରେ, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

ପ୍ରଫେସର ୱେଡ୍: ପ୍ରଶାସନିକ ଆଇନ, **6ଷ୍ଠ ସଂସ୍କରଣ ପୃଷ୍ଠା 352,** ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

ଏମ୍.ପି. ରାଜ୍ୟ ବନାମ ସୟଦ କ୍ୱାମାରାଲି, **[1967] 1** ଏସ୍.ଏଲ୍.ଆର୍. **228,** ପ୍ରଭେଦ ଦର୍ଶାଗଲା ।

ଜଗଦୀଶ ପ୍ରସାଦ ମାଥୁର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ସଂଯୁକ୍ତ ପ୍ରଦେଶ ସରକାର, **ଏ.ଆଇ.ଆର. 1956 All 114** ଏବଂ *ଅବଦୁଲ ୱାକିଲ ବନାମ ରାଜ୍ୟ ସଚିବ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ* **ଏ.ଆଇ.ଆର. 1943 ଅଉଧ 368, ଅନୁମୋଦିତ I**

ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଅଜିତ ସିଂହ, **[1988] 1 ଏସ୍.ଏଲ୍.ଆର୍. 96** ଏବଂ *ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ରାମ ସିଂହ,* **[1986] 3 ଏସ୍.ଏଲ୍.ଆର୍. 379, ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା I**

5. "ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର" ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ସାଧାରଣତଃ ଆଇନଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରତିକାର ପାଇବାର ଅଧିକାର I ସାଧାରଣତଃ, ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର କେବଳ ସେତେବେଳେ ମିଳିଥାଏ ଯେତେବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର କାରଣ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଆଇନଗତ ଉପାୟରେ ପ୍ରତିକାର ପାଇବା ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର I ଯେତେବେଳେ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅଧିକାର ଉଲ୍ଲଂଘନ ହୁଏ କିମ୍ବା ଯେଉଁ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୋକଦ୍ଦମା ରୁଜୁ ହୋଇଛି, ସେହି ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେହି ଅଧିକାର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଏବଂ ସିଧାସଳଖ ଧମକ ଥାଏ, ସେତେବେଳେ ମୋକଦ୍ଦମା ରୁଜୁ କରାଯିବା ଉଚିତ I

ମାଉଣ୍ଟ ବୋଲେ ବନାମ ମାଉଣ୍ଟ କୋକଲାମ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ, **ଏ.ଆଇ.ଆର୍ 1930 ପି.ସି. 270** ଏବଂ *ଗାନନ୍ ଡଙ୍କର୍ଲି ଏବଂ କମ୍ପାନୀ ବନାମ ଭାରତୀୟ ସଂଘ,* **ଏ.ଆଇ.ଆର୍ 1970 ଏସ୍.ସି. 1433 ଅନୁସରଣ କରାଯାଇଥିଲା I**

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : 1989 ର ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1852 ଏବଂ 4772 I

ଆର. ଏସ. ଏ. ସଂଖ୍ୟା 2404/1987 ଏବଂ 2246/1988ରେ ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 25.5.1988 ଏବଂ 11.11.1988 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ I

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏ.ଏସ୍. ସୋହଲ ଏବଂ ଜି.କେ. ବଂଶଲ I

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅତୁଲ ନନ୍ଦା, ଫ୍ରାନ୍ସିସ୍ ଭିକ୍ଟର, ଏସ୍.କେ. ମେହେଟ୍ଟା (ଏନ୍.ପି.), ସୁଭାଷ ସି. ଜିନ୍ଦଲ ଏବଂ ଏନ୍.ଏ. ସିଦ୍ଦିକି I

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି କେ. ଜଗନ୍ନାଥ ଶେଟ୍ଟୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା I ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏହି ଆବେଦନ ଗୁଡ଼ିକ ଜଣେ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ବରଖାସ୍ତ ଅବୈଧ

ଏବଂ ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଥିବା କାରଣରୁ ଚାକିରିରେ ଜାରି ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିବା ସୀମାବନ୍ଧନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉତ୍ଥାପନ କରେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଯଦି ସେବା ନିୟମାବଳୀ କିମ୍ବା ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲଂଘନରେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବରଖାସ୍ତ ବେଆଇନ, ଅବୈଧ କିମ୍ବା ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ସେହି କର୍ମଚାରୀ ଚାକିରିରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମା ଆଗତ କରିବାକୁ କୌଣସି ସୀମାବଦ୍ଧତା ନାହିଁ । ଏହି ଆବେଦନ ଗୁଡ଼ିକୁ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା ନିମ୍ନ ଅଦାଲତଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ନିମ୍ନମତେ ସଂକ୍ଷେପିତ କରାଯାଇପାରେ:

ସି.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 1852/89 ଏହି ଆବେଦନରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟର ଜିଲ୍ଲା ଖାଦ୍ୟ ଏବଂ ଯୋଗାଣ ବିଭାଗରେ କାମଚଳା ସବ୍-ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ 29 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 1975 ଠାରୁ ନିଜକୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୁ ଅନୁପସ୍ଥିତ ରଖିଥିଲେ । 1977 ମସିହା ଜାନୁଆରୀ 27 ତାରିଖରେ ତାଙ୍କ ସେବାକୁ ସମାପ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର ଆଦେଶ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନୀତି, ଚାକିରିର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଏବଂ ନିୟମାବଳୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଥିଲା, ଅସିଦ୍ଧ ଏବଂ ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଥିଲା ଏବଂ ଏବଂ ସେ ଚାକିରିରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା ପାଇଁ ସେ 18 ଏପ୍ରିଲ 1984ରେ ମାମଲା ଦାୟର କରିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ଏହି ମକଦ୍ଦମାକୁ ବିରୋଧ କରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲା ଯେ ବାଦୀଙ୍କ ସେବା ତାଙ୍କ କାମଚଳା ନିଯୁକ୍ତିର ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ମକଦ୍ଦମା ସମୟ ବ୍ୟତିରେକ ଥିଲା । ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସୀମାବଦ୍ଧତାର ଯୁକ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ମକଦ୍ଦମାକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଆବେଦନ ଉପରେ ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତି, ଜଳନ୍ଧର ଏହି ମକଦ୍ଦମାର ରାୟ ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ ଯେ ସମାପ୍ତି ଆଦେଶ ଯଦିଓ ସାଧାରଣ ପ୍ରକୃତିର ଥିଲା, ଏହା ଦଣ୍ଡର ଏକ ମାପକାଠି ଭାବରେ ପାରିତ ହୋଇଥିଲା । ବିନା ତଦନ୍ତରେ ଅନଧିକୃତ ଅନୁପସ୍ଥିତି ପାଇଁ ବାଦୀଙ୍କ ସେବା ସମାପ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ତଦନ୍ତ କରି ତାଙ୍କ ଆଚରଣର ସ୍ୱଷ୍ଟୀକରଣ ଦେବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଏକ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ୍ ଥିଲା । ସୀମାବଦ୍ଧତାର ଯୁକ୍ତି ଉପରେ, ବିଦ୍ୱାନ ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତି କହିଛନ୍ତି ଯେ ଏକ ବେଆଇନ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ସମୟ ସୀମା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଯେହେତୁ ସମାପ୍ତି ଆଦେଶ ଅନୁଚିତ ଥିଲା, ମକଦ୍ଦମା ସମୟ ବହିର୍ଭୂତ ନଥିଲା । ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଆଗତ ହୋଇଥିବା ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିଜର ପୂର୍ବ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଅନୁସରଣ କରି ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ସହିତ ସହମତ ହୋଇଥିଲେ ।

ସି.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 4772/89 ଏହି ଆବେଦନରେ ଉତ୍ତରଦାତା ଜଣେ ରେଳବାଇ ପୋଲିସ କନଷ୍ଟେବଳ ଥିଲେ । 1977 ମସିହା ନଭେମ୍ବର 14 ତାରିଖରେ ସେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । 15 ମାର୍ଚ୍ଚ 1979 ରେ, ତାଙ୍କୁ କିଛି ମନ୍ଦ ଆଚରଣ ପାଇଁ ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର କରାଯାଇଥିଲା । 15 ଜୁନ୍ 1979 ରେ,

ତାଙ୍କର ଆବେଦନକୁ ଏଆଇଜି, ରେଳବାଇ, ପଟିଆଲା, ପଞ୍ଜାବ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା । 1979 ମସିହା ନଭେମ୍ବର 30 ତାରିଖରେ ଆରକ୍ଷୀ ମହାନିରୀକ୍ଷକ, ପଞ୍ଜାବଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ତାଙ୍କର ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନ ଖାରଜ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର କରିବା ଆଦେଶ ଏବଂ ଯାହା ଆବେଦନରେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନ ଆବେଦନ ବେଆଇନ, କ୍ଷମତାତୀତ, ଅସାମ୍ବିଧାନିକ ଏବଂ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଥିଲା ଏବଂ ସେ ସିପାହୀ ଭାବରେ ସେବାରେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବାକୁ 12 ଫେବୃଆରୀ 1985 ରେ ସେ ଏକ ମକଦ୍ଦମା ଆଗତ କରିଥିଲେ । ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ମକଦ୍ଦମାକୁ ଖାରଜ କରିଥିଲେ । ବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆଗତ କରାଯାଇଥିବା ଆବେଦନ ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା, ଯିଏ ପ୍ରାର୍ଥନା ଅନୁଯାୟୀ ମକଦ୍ଦମାର ରାୟ ଦେଇଥିଲେ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ନିୟମର ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରି ବାଦୀଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାର କୌଣସି ଆଇନଗତ ପ୍ରଭାବ ନାହିଁ । ଏପରି ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶ ବାଦୀଙ୍କ ଉପରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନୁହେଁ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମା ଆରମ୍ଭ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ସୀମା ଅବଧି ନାହିଁ । ସେହି ନୀତିକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରୁଥିବାବେଳେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନକୁ ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ ।

ଏଗୁଡ଼ିକ ଏକମାତ୍ର ମାମଲା ନୁହେଁ ଯେଉଁଠାରେ ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ବହିଷ୍କାର ହୋଇଥିବା କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଏହି ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ବହିଷ୍କାରକୁ ଅସିଦ୍ଧ କିମ୍ବା ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବୋଲି ଘୋଷଣା ପାଇଁ ମାମଲା ଦାୟର କରିବାର କୌଣସି ସୀମା ପ୍ରତିବନ୍ଧତା ନାହିଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ବାରମ୍ବାର କହିଛନ୍ତି ଯେ ଯଦି ଜଣେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବରଖାସ୍ତ, ବହିଷ୍କାର କିମ୍ବା ସେବା ସମାପ୍ତି ବେଆଇନ, ଅସାମ୍ବିଧାନିକ କିମ୍ବା ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଟେ, କର୍ମଚାରୀ ଚାକିରିରେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବାକୁ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ଅଦାଲତର ଦ୍ଵାରସ୍ଥ ହୋଇପାରିବେ । ଏପରି ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ହୋଇଥିବା ମକଦ୍ଦମା ସୀମା ଅଧିନିୟମର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ନୁହେଁ [ଦେଖନ୍ତୁ: (i) *ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଅଜିତ ସିଂହ*, (1988) 1 ଏସ୍.ଏଲ୍.ଆର୍. 96 ଏବଂ (ii) *ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ରାମ ସିଂହ*, (1986) 3 ଏସ୍.ଏଲ୍.ଆର୍. 379 ।]

ସର୍ବପ୍ରଥମେ, ଏହି ମକଦ୍ଦମା ସୀମାବନ୍ଧନ ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ନୁହେଁ ବୋଲି କହିବା ଆମ ସୀମା ଅଧିନିୟମର ଉଲ୍ଲଘନ ଅଟେ । ସୀମାବଦ୍ଧତାର ନିୟମ ସମସ୍ତ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମକଦ୍ଦମା ପାଇଁ ଏକ ସମୟସୀମା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । ସୀମା ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3 ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଯେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ "ସୀମାର ଅବଧି" ପରେ ଦାଏର ଏକ ମକଦ୍ଦମା, ଅପିଲ କିମ୍ବା ଆବେଦନ ଧାରା 4 ରୁ 24 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧୀନରେ ଖାରଜ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଯଦିଓ ଏକ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଭାବରେ ସୀମାବନ୍ଧନକୁ ରଖା ଯାଇନାହିଁ । ଧାରା 2 (J)

"ସୀମା ଅବଧି" ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିଟିକୁ ମକଦ୍ଦମା, ଅପିଲ କିମ୍ବା ଆବେଦନ ପାଇଁ ଅନୁସୂଚୀରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସୀମାର ଅବଧିକୁ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରେ । ଧାରା 2 (J) ମଧ୍ୟ "ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଅବଧି" କୁ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ଗଣନା କରାଯାଇଥିବା ସୀମା ଅବଧି ବୋଲି ବୁଝାଇଥାଏ । ଅର୍ଜି ଉପସ୍ଥାପନ ଉପରେ ନ୍ୟାୟାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟ କେବଳ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ଯେ, ଅନୁମାନିତ ତଥ୍ୟ ଉପରେ, ବାଦୀ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ । ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କୁ ଜାଣିବାକୁ ହେବ ଯେ ବାଦୀଙ୍କୁ "ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର" କେବେ ମିଳିଥିଲା । ଯଦି ଏକ ମକଦ୍ଦମା ସୀମା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧାରା ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନହୁଏ, ତେବେ ଏହା ଅବଶିଷ୍ଟ ଧାରା ମଧ୍ୟରେ ଆସିବା ଉଚିତ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଧାରାଟିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଏପରି ମାମଲା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଯାହା ସୀମା ଆଇନର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଧାରାଟି ଅନ୍ୟଥା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇ ନଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରକାରର ମୋକଦ୍ଦମା ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ । ଅନୁଚ୍ଛେଦ 113 (1908 ଅଧିନିୟମର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 120 ସହିତ ଅନୁରୂପ) ଅଧିନିୟମର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇନଥିବା ମାମଲା ପାଇଁ ଏକ ଅବଶିଷ୍ଟ ଧାରା । ଏହା ତିନି ବର୍ଷର ଅବଧି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରେ ଯେତେବେଳେ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର ଅର୍ଜିତ ହୁଏ । ଅନୁଚ୍ଛେଦ 120 ଅନୁଯାୟୀ ଏହା ଛଅ ବର୍ଷ ଥିଲା ଯାହାକୁ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 113 ଅନୁଯାୟୀ ତିନି ବର୍ଷକୁ ହ୍ରାସ କରାଯାଇଛି । ଅନୁଚ୍ଛେଦ 113ର ତୃତୀୟ ସ୍ତମ୍ଭ ଅନୁଯାୟୀ, ସମୟ ସେତେବେଳେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ ଯେତେବେଳେ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର ଅର୍ଜିତ ହୋଇଥାଏ । "ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର" ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ସାଧାରଣତଃ ଆଇନଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରତିକାର ନେବାର ଅଧିକାର । ସାଧାରଣତଃ, ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର କେବଳ ସେତେବେଳେ ମିଳିଥାଏ ଯେତେବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର କାରଣ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଆଇନଗତ ଉପାୟରେ ପ୍ରତିକାର ପାଇବା ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର । ଯେତେବେଳେ ମକଦ୍ଦମାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅଧିକାର ଉଲ୍ଲଂଘନ ହୁଏ କିମ୍ବା ଯେଉଁ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୋକଦ୍ଦମା ରୁଜୁ ହୋଇଛି, ସେହି ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେହି ଅଧିକାର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଏବଂ ସିଧାସଳଖ ଧମକ ଥାଏ, ସେତେବେଳେ ମକଦ୍ଦମା ରୁଜୁ କରାଯିବା ଉଚିତ (ଦେଖନ୍ତୁ:(i) *ଏମ୍.ଟି. ବୋଲେ ବନାମ ମାଉଣ୍ଟ କୋକ୍ଲାମ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*, ଏ.ଆଇ.ଆର. 1930 ପି.ସି. 270 ଏବଂ (ii) *ଗାନନ ଡଙ୍କରଲି ଆଣ୍ଡ କୋ. ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ ସରକାର* ଏ.ଆଇ.ଆର. 1970 ଏସ. ସି. 1433) ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ, ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ବେଆଇନ ଭାବେ ହୋଇପାରେ । ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସେବାରେ ରହିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଅଧିକାରକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିଛି ଏବଂ ପ୍ରକୃତରେ ସେମାନଙ୍କୁ ବରଖାସ୍ତ ତାରିଖ ଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ

ଯୋଗଦେବାକୁ ବାରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ସେହି ଦିନଠାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦରମା ମିଳିନାହିଁ । ସେମାନେ ଏକ ଅଭିଯୋଗ ନେଇ ଅଦାଲତକୁ ଆସିଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ ହେବା ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ବରଖାସ୍ତ ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କ ମତରେ ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶ ବେଆଇନ, ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନୁହେଁ । ସେମାନେ ଚାହୁଁଥିଲେ ଯେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଘୋଷଣା କରନ୍ତୁ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ବରଖାସ୍ତ ଅସିଦ୍ଧ ଏବଂ ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନୁହେଁ ଏବଂ ସେମାନେ ଚାକିରିରେ ରହିବେ । ଏହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ, ଆମେ ଅନୁମାନ କରିପାରିବା ଯେ ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶ ଅସିଦ୍ଧ, ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଏବଂ କ୍ଷମତାତୀତ ଥିଲା, ଏବଂ ଅସିଦ୍ଧଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ । ଯଦି କୌଣସି ଅଧିନିୟମ ଅସିଦ୍ଧ କିମ୍ବା ଅକାମୀ ହୁଏ, ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାକୁ ଏପରି ଘୋଷଣା କରିବା ଯଥେଷ୍ଟ ଏବଂ ଏହା ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ଭାବରେ ଭୁଶୁଡ଼ିଯାଏ । ଏହାକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ବ୍ୟଥିତ ପକ୍ଷ କେବଳ ଏକ ଘୋଷଣା ମାଗିପାରିବେ ଯେ ଏହା ଅସିଦ୍ଧ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଉପରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନୁହେଁ । ଏକ ଘୋଷଣା କେବଳ ବର୍ତ୍ତମାନର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଘୋଷଣା କରେ ଏବଂ ଏକ ନୂତନ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ 'ବାତିଲ' କରେ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ତଥାପି, ଏକ ସକ୍ଷମ ସଂସ୍ଥା କିମ୍ବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଏହାକୁ ଅସିଦ୍ଧ କିମ୍ବା ଅକାମୀ ବୋଲି ଘୋଷଣା ନକରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆକ୍ଷେପିତ ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶର ଅତି କମରେ ଏକ ବାସ୍ତବ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଅଛି । *ସ୍ମିଥ୍ ବନାମ ପୂର୍ବ ଏଲୋ ଗ୍ରାମୀଣ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ*, [1956] ଏ.ସି. 736 769 ରେ ଲର୍ଡ ରେଡକ୍ଲିଫ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ:

> "ଏକ ଆଦେଶ ଯଦିଓ ସତ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯାଇ ନାହିଁ, ତଥାପି ଆଇନଗତ ପରିଣାମ ପାଇଁ ସକ୍ଷମ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ । ଏହାର ଲଲାଟରେ ଅବୈଧତାର କୌଣସି ଚିହ୍ନ ନାହିଁ । ଅବୈଧତାର କାରଣ ସ୍ଥାପନ କରିବା ଏବଂ ଏହାକୁ ରଦ୍ଦ କରିବା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟଥା ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆଇନଗତ ଭାବରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାନଗଲେ, ଏହା ସବୁଠାରୁ ତ୍ରୁଟିହୀନ ଆଦେଶ ପରି ଏହାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ରହିବ ।"

ଏହି ନୀତିର ସମର୍ଥନରେ ୱେଡ୍ କହିଛନ୍ତି: "ଯେଉଁଠାରେ ଅବୈଧତାର 'ଚିହ୍ନ' ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ, ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ନୀତି ସମାନ ଭାବରେ ସତ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ; କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କେବଳ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରାପ୍ତ କରି ଆଇନରେ ଆଦେଶକୁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଭାବରେ ପ୍ରତିରୋଧ

କରାଯାଇପାରିବ (ଦେଖନ୍ତୁ: ପ୍ରଶାସନିକ ଆଇନ ୬ଷ୍ଠ ସଂସ୍କରଣ ପୃଷ୍ଠା 352) । ପ୍ରଫେସର ୱେଡ୍ ଏହି ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ସଂକ୍ଷେପରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି:

> "ଏହି ମାମଲାର ସତ୍ୟତା ହେଉଛି ଯେ ନ୍ୟାୟାଳୟ କେବଳ ଏକ ଆଦେଶକୁ ଅବୈଧ କରିବେ ଯଦି ସଠିକ୍ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସଠିକ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଠିକ୍ ପ୍ରତିକାର ଖୋଜାଯାଏ । ଆଦେଶଟି କାଳ୍ପନିକ ଭାବରେ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ବାଦୀଙ୍କ ସ୍ଥିତିର ଅଭାବ ହେତୁ, ସେ ଏକ ବିବେଚନାମୂଳକ ପ୍ରତିକାର ପାଇବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି, କାରଣ ସେ ତାଙ୍କର ଅଧିକାର ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛନ୍ତି, କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଇନଗତ କାରଣ ପାଇଁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାକୁ ରଦ୍ଦ କରିବାକୁ ମନା କରିପାରନ୍ତି । ଏପରି ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ 'ଅସିଦ୍ଧ' ଆଦେଶ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ରହିଥାଏ ଏବଂ ବାସ୍ତବରେ ଏହା ବୈଧ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ଅନୁସରଣ କରେ ଯେ ଏକ ଆଦେଶ ଗୋଟିଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଅସିଦ୍ଧ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପାଇଁ ବୈଧ ହୋଇପାରେ, ଏବଂ ଏହା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅସିଦ୍ଧ ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବୈଧ ହୋଇପାରେ ।"

ଏହି ନୀତିଗୁଡ଼ିକରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବ ଯେ ଆଦେଶର ଅବୈଧତା ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟଥିତ ପକ୍ଷକୁ ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ହୋଇଥିବା ଆଦେଶ ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଉପରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନୁହେଁ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେବାକୁ ପଡିବ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟସୀମା ମଧ୍ୟରେ ସେ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯଦି ବୈଧାନିକ ସମୟସୀମା ସମାପ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିବା ଘୋଷଣା ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ତେବେ, ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ଓକିଲ, *ଏମ୍.ପି. ବନାମ ସୟଦ କ୍ୱାମାରାଲି,* [1967] 1 ଏସ୍.ଏଲ୍.ଆର୍. 228 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ଦୃଢ଼ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖିଛନ୍ତି । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ସେହି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ ଏହି ମକଦ୍ଦମା ସୀମାବନ୍ଧନ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ନୁହେଁ । ଆମେ ଏହି ମାମଲାକୁ ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିପାରିବା । ସେହି ମାମଲାରେ ଉତ୍ତରଦାତା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଦେଶ ପୋଲିସ ବାହିନୀରେ ଜଣେ ସବ୍-ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ଥିଲେ । 1945 ମସିହା ଡିସେମ୍ବର 22 ତାରିଖରେ ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ସେହି ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତାଙ୍କର ଆବେଦନକୁ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାର, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଦେଶ ଏବଂ ବେରାର 1947 ମସିହା ଏପ୍ରିଲ 9 ତାରିଖରେ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । ସେ ଏହି ଅଭିଯୋଗ ଉପରେ 8 ଡିସେମ୍ବର 1952 ମକଦ୍ଦମା ଆଗତ କରିଥିଲେ ଯେ ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଦେଶ ଏବଂ ବେରାର ପୋଲିସ ନିୟମାବଳୀର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 241 ର ବିପରୀତ ଏବଂ ଆଇନର ବିପରୀତ ଏବଂ ଅସିଦ୍ଧ ଥିଲା, ଏବଂ ମକଦ୍ଦମା ଆଗତ କରିବାର ଠିକ୍ ପୂର୍ବ ତିନି

ବର୍ଷ ପାଇଁ ଆରକ୍ଷୀ ଉପନିରୀକ୍ଷକ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ଦରମା ଏବଂ ମହଙ୍ଗା ଭତ୍ତା ବାବଦକୁ 4724/5 ଟଙ୍କାର ଅସୁଲି ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ମାମଲାଟିର ବିଚାରାଦେଶ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନରେ ଏହା ନିବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯଦିଓ ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶ ଆଇନର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିରୁଦ୍ଧ, ତଥାପି ବରଖାସ୍ତ ବୈଧ ରହିବ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାକୁ ରଦ୍ଦ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଏବଂ ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଆଦେଶ ପାଇବାର ସମୟ ଶେଷ ହୋଇଗଲେ ଦରମା ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ପ୍ରତିକାର ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା:

> "ତେଣୁ ଆମେ ବିଚାର କରୁଛୁ ଯେ ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶ ନିୟମର ଏକ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଭଙ୍ଗ କରି କରାଯାଇଥିବାରୁ, ଯାହା ଅଧୀନରେ କେବଳ ଧାରା 7 ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇପାରିବ, ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବୈଧ ଅଟେ । ତେଣୁ ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶର କୌଣସି ଆଇନଗତ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ନଥିଲା ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଆଦେଶକୁ ବାତିଲ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ନଥିଲା । ସୀମାବଦ୍ଧତାର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଯାହା କେବଳ ଏହି ଯୁକ୍ତି ଉପରେ ଆଧାରିତ ଥିଲା ଯେ ଆଦେଶଟି ଅବୈଧ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଏକ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବାତିଲ କରିବାକୁ ଥିଲା, ତେଣୁ ଏହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।"

ଏହି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ବାଦୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଶେଷ ସହାୟକ ନୁହେଁ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ କେବଳ ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରିଥିଲେ ଯେ ବରାର ପୋଲିସ ନିୟମାବଳୀର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 241 ର ବିପରୀତ ହୋଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶ ଅବୈଧ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାକୁ ରଦ୍ଦ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ସୟଦ କମରାଲି ସୀମାବନ୍ଧନ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଏହି ମକଦ୍ଦମା ଆଗତ କରିଥିଲେ । 1945 ମସିହା ଡିସେମ୍ବର 22 ତାରିଖରେ ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର କରାଯାଇଥିଲା । ବରଖାସ୍ତ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତାଙ୍କର ଆବେଦନ 9 ଏପ୍ରିଲ 1947 ରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ଏହି ମକଦ୍ଦମା ଆଗତ କରିଥିଲେ ଯାହା ଡିସେମ୍ବର 8, 1952 ରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନକୁ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିଛି । ଯେତେବେଳେ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାର ବରଖାସ୍ତର ମୂଳ ଆଦେଶକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରି ତାଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସୀମା ଅଧିନିୟମ, 1908ର ଧାରା 120 ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତାରିଖ ଠାରୁ ଛଅ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମକଦ୍ଦମା ଆଗତ କରାଯାଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ ସୟଦ କମରାଲିଙ୍କୁ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାର ଅଧିକାର ମିଳିଥିଲା ।

ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ *ଜଗଦୀଶ ପ୍ରସାଦ ମାଥୁର ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନାମ ୟୁନାଇଟେଡ୍ ପ୍ରୋଭିନ୍ସେସ୍ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ,* ଏ.ଆଇ.ଆର୍. 1956 All 114 ମାମଲାରେ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ଜଣେ ବରଖାସ୍ତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ତାଙ୍କ ବରଖାସ୍ତ ଅସିଦ୍ଧ ବୋଲି ଘୋଷଣା ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମା ସୀମା ଅଧିନିୟମର ଧାରା 120 ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ I *ଅବଦୁଲ ୱାକିଲ ବନାମ ରାଜ୍ୟ ସଚିବ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ,* ଏ.ଆଇ.ଆର୍. 1943, ଅଓଧ 368 ମାମଲାରେ ଅଓଧ ମୁଖ୍ୟ ଅଦାଲତ ମଧ୍ଯ ସମାନ ମତ ପୋଷଣ କରିଛନ୍ତି I ଆମ ମତରେ ଏହା ହିଁ ସଠିକ୍ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ I ବାଦୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ସମାପ୍ତିର ଆଦେଶ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ, ବେଆଇନ କିମ୍ବା କ୍ଷମତାତୀତ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ ଏକ ମକଦ୍ଦମା ସୀମା ଅଧିନିୟମର ଧାରା 113 ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ I (i) *ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଅଜିତ ସିଂହ,* (1988) 1 ଏସ୍.ଏଲ୍.ଆର୍. 96 ଏବଂ (ii) *ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ରାମ ସିଂହ,* (1986) 2 ଏସ୍.ଏଲ୍.ଆର୍. 379 ମାମଲାରେ ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିଆଯାଇଥିବା ବିପରୀତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ସଠିକ୍ ନୁହେଁ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଛି I

ଫଳସ୍ଵରୂପ, ଆମେ ଆବେଦନଗୁଡିକୁ ଅନୁମତି ଦେଉଛୁ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ରାୟ ଏବଂ ବିଚାରାଦେଶକୁ ବାତିଲ କରୁଛୁ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାରେ ମକଦ୍ଦମାକୁ ଖାରଜ କରୁଛୁ I ତେବେ ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଆମେ ଖର୍ଚ୍ଚ ବିଷୟରେ କୌଣସି ଆଦେଶ ଦେଉ ନାହୁଁ I

ଭି.ପି.ଆର୍. ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା I

ଅସ୍ଵୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ଵୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:
ସୁବୋଧ ରାଉତ,
ଉପବିଭାଗ ଅଧିକାରୀ (ଅନୁବାଦ),
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।